

απόψεις

Οι διεθνείς προσπάθειες για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής

Όπως επισημάναμε και προ ολίγων εβδομάδων¹, στην Ευρώπη, αλλά και στις Η.Π.Α. έχει γίνει αντιληπτό ότι υφίσταται ένα τεράστιων διαστάσεων πεδίο φοροδιαφυγής ή/και φοροαποφυγής, η οποία αφορά κυρίως πλούτο-εισόδημα φυσικών προσώπων. Από τις Βρυξέλλες υπάρχει η εκτίμηση ότι η φοροδιαφυγή/φοροαποφυγή σε ευρωπαϊκό έδαφος ανέρχεται στο ποσό του ενός τρισεκατομμυρίου ευρώ ετησίως. Σε διεθνές, λοιπόν, επίπεδο έχει γίνει πλέον κατανοητό ότι κάθε μορφή επιχειρηματικής δραστηριότητας σκοπεύει στην αύξηση του ιδιωτικού πλούτου και καταλήγει στη δημιουργία περιουσίας σε φυσικά πρόσωπα, τα οποία καλύπτονται, πίσω από μια σειρά ευφάνταστων νομικών κατασκευών, όπως υπεράκτιες εταιρείες, funds, ιδρύματα, τραστ, σχήματα ειδικού σκοπού κ.ο.κ. Οι νομικές αυτές κατασκευές -άλλες ασφαλέστερες, άλλες απολύτως επιπόλαιες- χρησιμοποιούν συχνά με απολύτως νόμιμο τρόπο τις διόδους που αφήνει ανοικτές η έλλειψη ομογενοποίησης των εσωτερικών εννόμων τάξεων και κυρίως η έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ των επιμέρους κρατών.

Είναι προφανές ότι η έλλειψη συνεργασίας δεν οφείλεται μόνο στα αργά αντανακλαστικά των κρατών να συνεργαστούν μεταξύ τους σε επίπεδο διεθνούς δημοσίου δικαίου. Οφείλεται και, αν όχι κυρίως, στα επιμέρους αντικρουόμενα συμφέροντα των κρατών. Όπως είναι σε όλους μας γνωστό, υπάρχουν κράτη με ανεπτυγμένες οικονομίες, οι πολίτες των οποίων ασκούν πλέον διεθνή/παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα. Αρέσκονται να κατοικούν στα ανεπτυγμένα αυτά κράτη, τα οποία, προκειμένου να διατηρούν τον υψηλό μέσο όρο διαβίωσης, καθώς και το κοινωνικό κράτος, χρειάζονται υψηλά δημόσια έσοδα και επομένως υψηλή φορολογία. Αυτή την υψηλή φορολογία επιδιώκουν με διάφορους νόμιμους ή παράνομους τρόπους να αποφύγουν οι κάτοικοι των κρατών αυτών. Παράλληλα, υπάρχει και μια άλλη κατηγορία κρατών, τα οποία στηρίζουν σε μεγάλο βαθμό την επιβίωσή τους ή/και την καλή τους ανάπτυξη, στηρίζοντας την οικονομία τους ακριβώς στη διαχείριση αυτών των κεφαλαίων, που οι ιδιοκτήτες τους δεν επιθυμούν να εμφανίσουν στη χώρα κατοικίας τους. Τα δεύτερα αυτά κράτη ευνοούν τη συγκέντρωση

¹ Βλ. Απόψεις «Κράτος - Διεθνείς Φοροφυγάδες: 0-1» στο Δ.Φ.Ν. 2013, τεύχ. 1512 σελ. 561.

τραπεζικών κεφαλαίων, τη συγκέντρωση ναυτιλιακών δραστηριοτήτων, την χωρίς πολύπλοκες διαδικασίες και αυστηρό ελεγκτικό πλαίσιο επιχειρηματική ανάπτυξη κ.ο.κ.

Τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση μοιάζουν να θέλουν πλέον να θέσουν κάποιους κανόνες στη ροή αυτών των κεφαλαίων, η οποία φαίνεται να έχει αποκτήσει ρυθμό καταιγίδας. Και μοιάζουν να θέλουν να θέσουν συστηματικούς κανόνες τόσο για λόγους πρόληψης και καταστολής εγκληματικών ενεργειών, που αφορούν κυρίως αυτό που έχουμε συνηθίσει να λέμε «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», όσο και για λόγους περιορισμού των κεφαλαίων που διαφεύγουν και των οποίων μέρος είναι αναγκαίο για την κάλυψη δημοσίων αναγκών.

Οι Η.Π.Α. έχουν σχεδόν καταφέρει να επιβάλουν στα λοιπά κράτη τον νόμο για την επιβολή φορολογίας και λογαριασμούς της αλλοδαπής (Foreign Account Tax Compliance Act - FATCA). Την FATCA, με την οποία κάθε κάτοικος των Η.Π.Α. ή συναλλασσόμενος με αμερικανική τράπεζα υποχρεούται να δηλώνει ότι έχει ή ότι δεν έχει οιαδήποτε επαφή με τις Η.Π.Α. και αντιστοίχως να καταβάλει αναλογούντα φόρο, εμείς έχουμε ήδη ως χώρα αρχίσει να την επεξεργαζόμαστε για να την ενσωματώσουμε στην εσωτερική μας νομοθεσία, μετά από σχετικές διαβουλεύσεις του υπουργού Οικονομικών, κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέβαλε μόλις πρόταση για επέκταση και σε άλλους τομείς, όπως στα έσοδα από μερίσματα, στα υπόλοιπα λογαριασμών και σε κάθε άλλο χρηματοοικονομικό έσοδο, της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών-μελών.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να επιβάλλει έναν μηχανισμό παρακολούθησης για την πρόοδο που σημειώνουν τα κράτη-μέλη στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Η παρακολούθηση αφορά προεχόντως αυτό που έχουμε συνηθίσει να αποκαλούμε «φορολογικούς παραδείσους», καθώς και την προσπάθεια υιοθέτησης ομοειδών κριτηρίων για να τεθούν οι συναλλαγές με αυτούς τους φορολογικούς παραδείσους σε εθνικές «μαύρες λίστες». Ακολούθως, η παρακολούθηση σκοπό έχει να εντείνει τις προσπάθειές της, ώστε τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν τα κοινοτικά πρότυπα διακυβέρνησης, καθώς και να κλείσουν τις επιμέρους διόδους της εσωτερικής τους νομοθεσίας για τη φοροδιαφυγή.

Το παιχνίδι του περιορισμού της φοροδιαφυγής, στην παγκοσμιοποιημένη σημερινή αγορά είναι σκληρό και η διακύβευση σοβαρή έως και ζωτική για την επιβίωση των επιμέρους κρατών, όπως η χώρα μας. Η μόνη αποτελεσματική άμυνα μοιάζει να είναι η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των διαφοροποιημένων συμφερόντων των κρατών. Τρόπος επίτευξης της ισορροπίας είναι οι ευρείες κρατικές συμμαχίες, καθώς και η επιμονή και προσήλωση στον κοινό στόχο.

Τι κάνει η χώρα μας μέσα σε αυτό το διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο, θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε στο επόμενο τεύχος μας.

Ασπασία Μάλλιου